

Podborský, Vladimír

Únětický hrob ze Staré Břeclavi

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1962, vol. 11, iss. E7, pp. 85-87

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110238>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

č. 30 731—30 733). Poslední z nich pochází z nádoby s poměrně tenkými stěnami ze šedého materiálu, jaký již známe z doby římské.

Materiál z doby římské je nepočetnější. Cizí římskoprovinciální keramika je zde zastoupena dvěma fragmenty ústí anfor či džbánů, zlomkem typického páskového ucha, čtyřmi okrovými zlomky stěn (částečně se stopami červeného nátěru), malým okrajovým fragmentem šedé prstencové misky a snad ještě dvěma šedými hlazenými střepy (inv. č. 30 734—30 743; obr. 3:15, 16, 17). 31 zlomků domácí tzv. barbarské keramiky dokládá výzdobu obíhajícími žlábků a vývalky, nehtovými a jinými vrypů a vůsky, krokvicí z čárkovitých vrypů, šikmými rýlaři, hřebenovou vlnicí, hřebenovými obloučky, mížkováním a paralelním žlábkováním; některé z nich jsou okrajové, jiné z dolní části nádob (inv. č. 30 744—30 773; obr. 3:6—13). Keramický materiál lokálního původu patří převážně 3. století, jednotlivé zlomky však lze datovat do doby časnější nebo zase naopak pozdější. Tak 2. století patří kromě okrajového zlomku prstencové misky (obr. 3:16) z domácího materiálu některé střepy zdobené paralelním žlábkováním (obr. 3:9) a hřebenovými obloučky, pozdějšího data zase patrně bude střep s kolkovanou výzdobou na drsném hnědém povrchu (obr. 3:13). Mladého charakteru jsou také dva další fragmenty, jeden s velkými koncentrickými nepravidelnými výžlabky, druhý z míst nasazení nožky na tělo nádoby, na němž je nasazené doprovázeno obíhajícím plastickým prstencem (inv. č. 30 774 a 30 775 = obr. 3:14). Tyto dva doklady s tmavě šedým hlazeným povrchem mohou již pocházet z okruhu hmotné kultury tzv. doby stěhování národů.

Keramika z doby římské dokazuje existenci sídliště, jehož počátky lze hledat podle dosud získaného materiálu snad v druhé polovině 2. století. Trvalo-li osídlení nepřerušeno do 4. století, nebo máme-li zde co činit s novým dočasným horizontem z pokročilého 4. století, nelze zatím rozhodnout.

Nálezovou kolekci z nově objevené lokality doplňuje časově indiferentní materiál (inv. č. 30 776—30 788), sestávající z keramického zlomku ciblovitého tvaru, úlomků mazanice, kamenného drtidla a neúplného kamenného brousku s podélným žlábkem (obr. 3:18), amorfního kousku strusky, úlomků říčních škeblí a šesti zvířecích kostí.

M. R. Pernička

Новое местонахождение с находками неолитического и римского периода обнаружил в 1961 г. около сел. Подивина (в Бржиславском районе) в месте называемом „Копце“ В. Подборский. Находки относятся к культуре с расписной керамикой поздненеолитического периода, а также к гальштатскому, лагенскому и римскому периодам. Некоторые небольшие находки нельзя определить (обломки саманной обмазки стен, фрагмент каменного бруска, остатки раковины, кости и т. д.). Большинство керамических черепков принадлежит римскому периоду; мы их относим к III в. до н. э. и они служат доказательством того, что здесь в то время было селище. (Рис. 2 и 3.)

Neue süd-mährische Fundstelle mit neolithischen und römischerzeitlichen Funden entdeckte in der Flur „Kopce“ bei Podivín (Bez. Brzeclav) im Jahre 1961 V. Podborský (Abb. 2). Das gewonnene Material (Abb. 3) gehört der neolithischen mährischen bemalten Kultur, weiter der Hallstatt-, späten Latène- und Römerzeit; einige Kleinfunde sind zeitlich unbestimmbar (Bruchstücke des Lehmewerks, Bruchstück eines Schleifsteines, Muschel- und Knochenfragmente u. a.). Die Hauptmasse der keramischen Scherben stammt aus der Römerzeit; sie ist größtenteils in das III. Jahrhundert datiert und bezeugt, daß damals zur Besiedlung dieses Ortes kam.

Únětický hrob ze Staré Břeclavi

Na jaře roku 1961 provedla katedra prehistorie fil. fak. UJEP sondážní výzkum ve Staré Břeclavi, v poloze bývalé štěrkovny „Na Zvolencích“. Výzkum měl za úkol získat údaje o halštatském žárovém pohřebišti, objeveném zde ve třicátých letech a stručně publikovaném I. L. Cervinkou. Sonda zde položená zachytila jen několik horákovských střepů spíše sídlištního charakteru a dále únětický hrob, který se řadí ke starším únětickým nálezům z této lokality (K. Tihelka, PA XLIV-2, 1953, 290, obr. 8:2, 10:3) a který níže popisují.

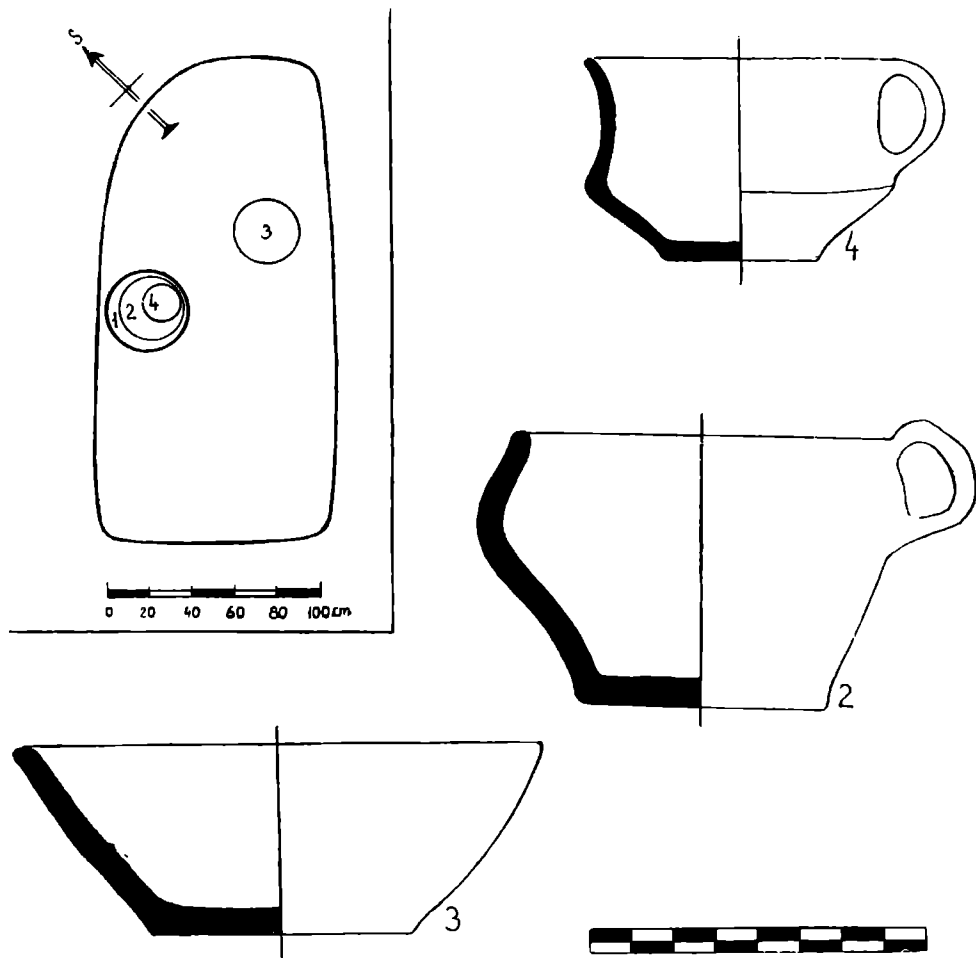
Zjistili v hloubce 80 cm od povrchu. Delší osa hrobové jámy byla orientována ve směru SV—JZ (obr. 4), rozměry měla 2,35×1,05 m. Ve štěrku se dochovaly jen velmi nepatrné zbytky dlouhých kostí nebožtíka, zato však na dně hrobu ležely celkem 4 nádoby. Jejich rozložení naznačuje původní polohu skrčené kostry, orientované pravděpodobně hlavou k SV. Úprostřed při severní stěně hrobu (asi v úhlu skrčených nohou mrtvého) ležela dnem vzhůru téměř úplně strávená mísa (1), která pokrývala nakloněný hrnek (2) s vloženým koflíčkem (4)

Hrobová jáma nepravidelně oválného tvaru se rýsovala pod 50—60 cm silnou vrstvou ornice ve žlutém, štěrkovém podloží. Zásyp jámy byl černý, písčito-hlinitý, dno hrobu jsme

uvnitř. Východním směrem odtud (za zády nebožtíka) ležela další miska (3), poklopená šikmo dnem vzhůru.

1. Větší mísa s výrazným žlábkem pod okrajem, sytě hnědého hlazeného povrchu. Ne-rekonstruovatelná; inv. č. 30 439.

2. Dvojkonický nesymetrický hrnek s nahoru posunutou výdutí a nožkovitým rovným dnem. Hrubší páskové ucho mírně přesahuje okraj. Hrubozrný, hnědý, povrchově zhruba zhlazený materiál; v 6,5; šo 9; šd 6; obr. 4:2; inv. č. 30 440.

Obr. 4. Stará Břeclav (okr. Břeclav). Nálezová situace únětického hrobu a jeho keramický inventář.

3. Menší konická miska s mírně oblými stěnami, s nepatrně rozšířeným okrajem a rovným dnem. Hnědý, zrnitý materiál, drsného povrchu; v 4,5; šo 12,5; šd 6,3; obr. 4:3; inv. č. 30 441.

4. Drobný širší koflíček s lomen pod hrdlem, posunutým značně ke dnu. Páskové ucho přepíná hrdlo z okraje až na lom pod hrdlem. Tmavěhnědý materiál, hrubě hlazeného povrchu; v 4,8; šo 7,6; šd 3,5; obr. 4:4; inv. č. 30 442.

Nálezový materiál je označen inv. čísly katedry prehistorie filosofické fakulty UJEP, je však nyní již uložen v Museu Pohansko v Břeclavi.

Inventář hrobu představují keramické tvary příznačné pro vyspělou fázi moravské únětické kultury. To platí zejména pro nerekonstruovatelnou mísu č. 1 se zlábkem pod okrajem, pro drobný koflíček (viz též podobné tvary z Bučovska; M. Chleborád, *Pravěk* 1928, tab. V:6, 23) a též pro jednoduchou mísu č. 3, která však pro svůj jednoduchý tvar nemůže být spolehlivým určovacím prvkem. Poněkud neobvyklý je hrubší hrnek č. 2, který má několik vzdálenějších analogií (viz např. G. Neumann, *PZ* XX, 1929, 117, tab. XI:24), přesnou obdobu však asi nemá; keramický typ únětického hrnku je ovšem tvarem velmi variabilním a z toho hlediska je nutno posuzovati též naši nádobku.

V. Podborský

Могила унетичкой культуры из Старой Бржецлави. При археологическом исследовании в положении „На Зволениц“ в городе Стара Бржецлав (юго-западная Моравия) в 1961 г. была открыта могила унетичкой культуры. В могильной яме (дл. 2,35 м, шир. 1,35 м, глуб. 0,80 м), ориентированной в направлении северо-восток—юго-запад, находились всего 4 сосуда, скелет был совсем поглощенный. Могила принадлежит развитой фазе моравской унетичкой культуры. Могильник унетичкой культуры был открыт в месте исследования уже раньше. (Рис. 4.)

Ein Grab der Ünéticer Kultur aus Stará Břeclav. Durch die Sondageforschung in der Flur „Na Zvolenec“ in Stará Břeclav (Alt-Lundenburg) im Jahre 1961 wurde ein Skelettgrab der Ünéticer Kultur aufgefunden. In der Grabgrube (L. 2,35 M., Br. 1,05 M., T. 0,80 M.), welche in der Richtung NO — SW orientiert wurde, lagen insgesamt 4 Tongefäße; das Skelett wurde ganz verdaut. Das Grab können wir der blühenden Phase der mährischen Ünéticer Kultur zuschreiben. Das Gräberfeld dieser Kultur wurde in diesen Plätzen schon früher aufgefangen. (Abb. 4.)

Zpráva o zachraňovacím výzkumu horákovské osady v Bulharech (okr. Břeclav)

V rámci systematického průzkumu jihomoravských halštatských sídlišť provedli pracovníci katedry prehistorie UJEP za vedení V. Podborského v létě 1960 zachraňovací výzkum na halštatském sídlišti u Bulhar, kde ve zrušené cihelně byly v minulých letech již učiněny náhodné sídlištní nálezy horákovské kultury. Nově na tuto lokalitu upozornil R. M. Pernička.

Horákovská osada u Bulhar se nachází na terase nad pravým břehem řeky Dyje na svahu, který je skloněn směrem k silnici Lednice—Bulhary, tj. k jihozápadu (obr. 5). Bylo tu na opuštěném profilu zachyceno celkem 7 sídelních objektů, z nichž 4 byly halštatské (č. 3, 5, 6, 7; srov. obr. 6).

Nejzávažnější poznatky poskytl objekt č. 3 a 5. Objekt č. 3 měl oválný tvar (délka 3,90 m) a vedle fáze horákovské (vrstva A₂) byla tu ve vzájemné superpozici zachycena i fáze starohalštatská (vrstva A₁), reprezentovaná keramikou velaticko-podolského typu, při čemž vlastní podolský stupeň zde zastoupen nebyl. Obj. č. 3 byl částečně převrstven mladohradištním polozemnicovým obydlím čtvercového půdorysu (4,5×4,5 m) se zbytkem kamenného krhu ve východním rohu (obr. 6). Na rozhraní halštatské (A₂) a slovanské (B) vrstvy byla zachycena dislokovaná lidská kostra neurčitého stáří. — Objekt č. 5 představuje typickou zemnicovou chatu horákovské kultury. Měla původně nepravidelně oválný tvar (délka 6 m) a byla zahlobena 1,75 m do podloží (tj. 2,35 m od dnešního povrchu); svrchní část chaty nesla pravděpodobně kilová konstrukce. Svou typickou popelovitou výplní i se zbytky mazaniceové pece připomíná tento objekt některé voiké zemnice z Těšetic u Znojma (srov. *Alt* XI, 1959, 174 ad.). Zdá se, že objekt č. 6 (zásobnicová jáma s vypálenými stěnami), nacházející se v těsné blízkosti č. 5, tvořil s tímto jednu sídlištní jednotku. — Objekt č. 4 je menší zahlobená jáma (obr. 6), jejíž nálezové souvislosti nemohly být podrobněji sledovány.

Datování halštatských objektů u Bulhar umožňuje již sama hojná keramika, nepřihlíželi-li k nedostatku průkazným železným a kostěným předmětům. Vlastní halštatskou fázi reprezentuje keramika horizontu A₂ objektu č. 3 a zejména pestrý materiál z výplně objektu č. 5 (obr. 7); jsou tu zastoupeny všechny hlavní keramické typy sídlištní horákovské kultury, a to její vrcholné fáze. Horizont pozdně halštatský tu zachycen nebyl. Podle předběžného třídění horákovské kultury lze její střední fázi rámcově datovat stupněm Ha C₂ — Ha D₁, tj. do 7. a 6. století před n. l. — K podrobnějšímu zhodnocení nálezů se autor hodlá vrátit v monografii věnované jihomoravským halštatským sídlištím.

V. Podborský